

МЕНЕДЖМЕНТ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

УДК [378.011.3-051:36]:378.018.43

*Кравченко О. І.,
к. пед. н., старший викладач
кафедри державної служби,
адміністрування та управління
Луганського національного
університету імені Т. Шевченка*

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ СОЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто проблему управління розвитком дистанційного навчання з магістерської підготовки керівників соціальних закладів у контексті інформатизації вищої освіти. На підставі аналізу стану розробки в науковій літературі проблеми розвитку дистанційного навчання окреслено основні підходи до управління розвитком дистанційного навчання в педагогічній теорії та практиці, визначено сутність та особливості управління розвитком дистанційного навчання з магістерської підготовки керівників соціальних закладів в Україні.

Ключові слова: управління, розвиток, дистанційне навчання, магістерська підготовка, керівник соціального закладу.

В статье рассмотрено проблему управления развитием дистанционного обучения по магистерской подготовке руководителей социальных заведений в контексте информатизации высшего

образования. На основании анализа состояния исследования в научной литературе проблемы развития дистанционного обучения в педагогической теории и практике, определено сущность и особенности управления развитием дистанционного обучения по магистерской подготовке руководителей социальных заведений в Украине.

Ключевые слова: *управление, развитие, дистанционное обучение, магистерская подготовка, руководитель социального заведения.*

The article is devoted to the problem of development of distance education of Mastertraining leaders of social establishments in the context of informatization of higher education. On the basis of the analysis of the scientific literature devoted to the problem of distance learning the main approaches to managing the development of distance education in theory and practice of education are outlined, the essence and characteristics of managing the development of distance education of Mastertraining leaders of social establishments are defined in Ukraine.

Key words: *management, development, distance education, Mastertraining, leaders of social establishments.*

Актуальність проблеми управління розвитком дистанційного навчання керівників соціальних закладів зумовлена необхідністю впровадження гнучких форм навчання для зазначеної категорії осіб. Забезпечення якісною магістерською підготовкою за дистанційною формою навчання керівників установ, зокрема керівників соціальних закладів є досить проблемним питанням у сучасній вітчизняній освіті.

Отже, метою нашої статті є визначення сутності та особливостей управління розвитком дистанційного навчання з магістерської підготовки керівників соціальних закладів в Україні. Передумовами для вирішення проблеми підготовки керівників соціальних закладів є сучасні підходи до зміни світогляду та підвищення професіоналізму майбутніх керівників. Зазначимо, що до сьогодні в Україні не здійснювалася цілеспрямовано підготовка керівників соціальних закладів в умовах магістратури. У зв'язку з тим, що більшість керівників соціальних закладів не мають спеціальної освіти в галузі управління, ми пропонуємо створити вітчизняну систему дистанційного навчання, яка надасть можливість забезпечити професійними знаннями керівників установ зі світовими надбаннями з теорії та практики управлінської діяльності.

Питання розвитку дистанційного навчання досліджують науковці різних країн світу. Аналіз наукової літератури останніх двох десятиріч дає підстави стверджувати, що інтерес до технології дистанційного навчання з кожним роком зростає, про це свідчить значна кількість

публікацій, присвячених дистанційному навчанню в різних наукових періодичних виданнях, збільшується кількість підручників і монографій у цій галузі, захищено дисертації, у яких досліджено економічні, технічні, педагогічні й психологічні питання розвитку дистанційного навчання в навчальних закладах різних типів акредитації. Більшість розробок присвячено розгляду передумов, термінів, принципів, можливостей і специфічних рис дистанційного навчання як педагогічної технології. Коло проблем управління розвитком дистанційного навчання, представлене в сучасній науковій літературі, обмежене й не висвітлює всіх питань.

Аналіз світових наукових досліджень, а також дані наших спостережень і власний досвід роботи у вищому навчальному закладі дали нам підстави висунути концептуальні положення щодо управління розвитком дистанційного навчання з магістерської підготовки керівників установ:

1. Управління розвитком дистанційного навчання повинно мати системний характер й охоплювати всі основні складники управлінської діяльності.

2. Для побудови системи управління розвитком дистанційного навчання необхідно визначити реальний стан і тенденції розвитку дистанційного навчання.

3. Забезпечити динамічний розвиток дистанційного навчання можна за умов здійснення систематичного аналізу управлінської та освітньої діяльності, що передбачає розробку критеріїв, показників та оцінки ефективності управління розвитком дистанційного навчання та прийняття з урахуванням отриманої інформації відповідних управлінських рішень.

4. Управління розвитком дистанційного навчання має здійснюватися за умови постійної переробки інформації й, у разі необхідності, коригування дій, які спрямовують розвиток на заданий результат.

5. Система управління розвитком дистанційного навчання становить певну послідовність управлінських процесів, зумовлену загальною логікою управлінської діяльності.

6. Ефективна система управління розвитком дистанційного навчання передбачає високий рівень взаємодії керівної та керованої підсистеми.

7. Високий рівень стратегічного й тактичного планування розвитку дистанційного навчання.

8. Високий рівень професіоналізму та мотивації кадрового складу, який буде залучений до розвитку дистанційного навчання.

Процес управління розвитком дистанційного навчання передбачає створення ідеального стану системи, у якій ефективно функціонують усі підсистеми й утворюють єдине ціле, що дозволяє отримати оптимальні результати в процесі взаємодії всіх елементів системи.

Система управління розвитком дистанційного навчання у вищому навчальному закладі становить сукупність управлінських завдань, виконання яких є змістом управління, а саме: 1) діагностування для відображення реального стану управління розвитком дистанційного навчання; 2) розроблення ідеальної системи, що відображає бажаний стан; 3) реалізацію запропонованої системи управління розвитком дистанційного навчання, що зумовлює появу системи нового рівня.

Моделювання системи управління розвитком дистанційного навчання у вищому навчальному закладі базується на єдності основних положень діалектичного методу, синергетичного та системного підходів. Практична реалізація системи управління розвитком дистанційного навчання вимагає створення умов для її забезпечення в навчальному закладі й передбачає формування ефективної структури управління та оптимального співвідношення керівної та керованої підсистем.

Основними етапами моделювання системи управління розвитком дистанційного навчання згідно з діалектичним методом пізнання у контексті вирішення нашої проблеми були: установлення реального існування системи управління розвитком дистанційного навчання як об'єкта дослідження; перехід від простого до складного, від абстрактного до конкретного (від загальної проблеми управління в освіті до шляхів і форм управління розвитком дистанційного навчання); виявлення простого й загального в об'єкті – частини й цілого в системі управління розвитком дистанційного навчання; установлення зв'язків і єдності найважливіших сторін системи управління розвитком дистанційного навчання (форми й змісту, явища й сутності, загального й специфічного в дистанційному навчанні, якості й кількості); виявлення єдності сторін системи управління розвитком дистанційного навчання, синтез схожості, подібності, зовнішніх зв'язків; розкриття внутрішніх відносин і зв'язків досліджуваної системи, її законів і закономірностей, історичного й логічного (тобто умови виникнення, розвитку та ін.); віддзеркалення внутрішніх суперечностей системи управління розвитком дистанційного навчання, їх розкриття; знаходження єдності явищ і сутності, виявлення форми єдності сторін системи управління розвитком дистанційного навчання, отримання синтетичного знання про неї як про своєрідну реальність; аналіз і синтез як єдиний процес, логічний засіб пояснення властивостей системи управління розвитком дистанційного навчання, що відштовхується

від її внутрішніх частин (прогностичної, нормативно-правової, матеріально-технічної, організаційної, кадрової, науково-методичної, моніторингової).

З погляду синергетичного підходу система управління розвитком дистанційного навчання розглядається від виникнення впорядкованих структур зі своєрідного хаосу до існування самоорганізованого механізму. Ураховуючи особливості самоорганізованої системи, якій притаманні нелінійність, відкритість, множинність, реагування на зовнішні чинники впливу, неврівноваженість, яка зумовлюється накопиченням флуктуацій, складники системи управління розвитком дистанційного навчання тяжіють до самоорганізації, самозбереження та самовдосконалення, разом з тим зовнішні впливи надають імпульси до незворотних еволюційних процесів усередині системи.

Кожний елемент системи є самостійним самоорганізуючим організмом, що призводить до повторюваного динамічного процесу розвитку дистанційного навчання. Особливе значення синергетичного підходу полягає в забезпеченні оптимального функціонування елементів системи, іншими словами, забезпечення проектування шляхів розвитку дистанційного навчання в структурних підрозділах, що характеризуються творчим характером керівників і виконавців, їхнім прагненням до саморозвитку та самоосвіти.

Процесуальні характеристики управління розвитком дистанційного навчання у вищому навчальному закладі відображають координацію діяльності елементів системи та контролю отриманих результатів. На рівні управління здійснюється цілеспрямований вплив на всі підсистеми, у яких відбуваються необхідні зміни відповідно до поставлених завдань. На рівні виконання – розроблення й ефективне функціонування системи управління розвитком дистанційного навчання.

Отже, одним із найважливіших аспектів розвитку дистанційного навчання з магістерської підготовки є створення якісного навчально-методичного забезпечення розвитку дистанційного навчання, яке передбачає розробку дистанційних курсів відповідно до дисциплін, запропонованих у навчальних планах магістерської підготовки й забезпечення їхньої підтримки. Як доводить власний досвід у якості тьютора дистанційного навчання та розробника дистанційних курсів, ефективність навчання за дистанційною формою зумовлюється якістю дистанційних курсів. Для уникнення низької якості навчальної продукції необхідні певні заходи з управління якістю підготовки дистанційних курсів: підготовка еталонних зразків дистанційних курсів; здійснення опитування користувачів дистанційних курсів з метою

контролю якості дистанційних курсів. Успішне використання дистанційних курсів передбачає глибокий аналіз цілей навчання, дидактичних можливостей передавання інформації.

Управління якістю навчально-методичного забезпечення містить постійний аналіз управлінської документації, що надає можливість з'ясувати стан управління якістю підготовки дистанційних курсів, що передбачає визначення готовності кадрового складу до підготовки якісних дистанційних курсів; розробку заходів щодо оцінювання якості дистанційних курсів; аналіз проблем, які перешкоджають якісній підготовці дистанційних курсів; визначення критеріїв якості дистанційних курсів; відстеження динаміки показників ефективності управління якістю підготовки дистанційних курсів. З цією метою мають бути розроблені кваліфікаційні вимоги до викладачів, визначено ступінь відповідальності та звітності викладачів, які задіяні в процесі розвитку дистанційного навчання. А також мають бути розроблені процедури керівництва та рецензування дистанційних курсів, процедури, за допомогою яких перевіряються навчальні матеріали на їх ефективність, доступність, гнучкість і модернізацію. Управління якістю підготовки дистанційних курсів полягає, насамперед, у тому аспекті, який стосується забезпечення діяльності та функціонування експертної комісії, оцінювання й експертизи дистанційних курсів, доведення до викладачів завдань, пріоритетів, критеріїв оцінювання дистанційних курсів.

Серед слухачів магістратури найбільшого поширення набула кейс-технологія, яка заснована на використанні наборів (кейсів) текстових, аудіовізуальних і мультимедійних навчальних матеріалів для їх самостійного вивчення слухачами, під час організації регулярних консультацій викладачів (тьюторів) традиційним або дистанційним способом. А також використовується мережева технологія – один із видів дистанційної технології навчання, що базується на використанні мереж телекомунікації для забезпечення слухачів навчально-методичними матеріалами. Вивчення думки тих, хто навчається, є результатом узагальнення всієї діяльності учасників процесу, розуміння досягнень і недоліків управлінської діяльності, визначення зв'язку між теорією та практикою. Моніторингова діяльність спрямована й на вивчення окремих аспектів розвитку дистанційного навчання, і на весь комплекс управлінських процесів.

Система моніторингу управління розвитком дистанційного навчання сприяє забезпеченню якості освітніх послуг шляхом вивчення

думки та оцінки їхніх споживачів. Постійний зворотний зв'язок (опитування, анкетування, вивчення думки тих, хто навчається) забезпечує необхідною інформацією керівну підсистему. У результаті систематичного моніторингу розвитку дистанційного навчання з'являється можливість виявити позитивні та негативні результати, що дозволяє визначити досягнення та перспективи розвитку дистанційного навчання.

Отже, маємо зазначити, що розробка ефективної системи управління розвитком дистанційного навчання є оптимальним шляхом щодо впровадження дистанційного навчання з магістерської підготовки керівників різних установ, зокрема керівників соціальних закладів. Орієнтація управління на підвищення ефективності, мобільності й доступності магістерської підготовки з урахуванням інтересів і запитів тих, хто навчається, потребує пошуку оптимальних шляхів організації педагогічного процесу. Дистанційне навчання як неінституціональна форма вищої освіти за допомогою сучасних комп'ютерних технологій і телекомунікативних мереж спроможна забезпечити якісну професійну підготовку.

Література:

1. Биков В. Ю. Дистанційна освіта – перспективний шлях до розвитку професійної освіти / В. Ю. Биков // Педагогічна газета, 2001. – № 1. – С. 2.
2. Грудзевич Я. В. Деякі проблеми застосування дистанційного навчання в Україні на сучасному етапі / Я. В. Грудзевич // Наукові доповіді на міжнародній науково-практичній конференції, м. Львів, 9–10 жовт. 2000 р. / відп. ред. М. І. Долішній. – Л., 2001. – Вип. XXVII. – С. 89–91.
3. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ і слухачів інститутів післядиплом. освіти / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. – Вінниця : ООО “Планер”, 2005. – 366 с.
4. Данильченко В. М. Дистанционное образование как средство развития глобального образования / В. М. Данильченко // Информатика и образование. – 2004. – № 3. – С. 121–124.
5. Стефаненко П. Дистанційне навчання у вищій школі : монографія / П. В. Стефаненко. – Донецьк : ДонНТУ, 2002. – 400 с.
6. Теория и практика дистанционного обучения : учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева ; под ред. Е. С. Полат. – М. : Издат. центр “Академия”, 2004. – 416 с.